

Асистент Ђорђе Перишић

Правни факултет Универзитета у Источном Сарајеву

КОНЦЕНТРАЦИЈЕ ПРИВРЕДНИХ СУБЈЕКТА СТИЦАЊЕМ КОНТРОЛЕ У ПРАВУ БОСНЕ И ХЕРЦЕГОВИНЕ

Концентрације привредних субјеката стицањем контроле или преовлађујућег утицаја једног или више привредних субјеката над другим или више других привредних субјеката или њиховим дијеловима, представља сложен правни институт који обухвата различите начине остваривања концентрација. Када се концентрација привредних субјеката реализује стицањем контроле, привредни субјекти – учесници концентрације не губе правну, али губе економску самосталност, те није увијек јасно да ли контрола постоји. Кључни критеријум за настанак концентрације јесте да ли привредно друштво стицалац контроле има одлучујући утицај на управљање контролисаним друштвом. Најчешћа средства којима се то постиже су стицање учешћа у основном капиталу контролизованог друштва и закључивање различитих уговора, који директно или индиректно за посљедицу имају контролу над управљањем привредним друштвом. Правни оквир за оцјену да ли постоји концентрација у првом реду је постављен Законом о конкуренцији БиХ. За оцјену постојања контроле изузетан значај имају закони који уређују привредна друштва, односно предузећа, а у Босни и Херцеговини постоје три таква: закони о привредним друштвима Републике Српске и Федерације БиХ и Закон о предузећима Брчко Дистрикта. У европском законодавству, концентрације су регулисане Уредбом Савјета ЕУ број 139/2004 о контроли концентрација предузећа. За оцјену постојања концентрације од значаја је и Обавјештење Комисије ЕУ о појму концентрације.

Кључне ријечи: Право конкуренције; Концентрације привредних субјеката; Стицање контроле над привредним субјектом; Основни капитал; Уговор о вођењу послова привредног друштва.

1. УВОД

Концентрације привредних субјеката представљају значајан сегмент права конкуренције. Стога, неопходно је посветити више пажње начинима на које се оне остварују. Један од тих начина је стицање контроле једног привредног субјекта над другим привредним субјектом. Контрола представља, можда, и најопширније и најкомплексније питање везано за сам појам концентрација, јер контролисани субјект губи свој економски, али задржава правни субјективитет. Комплексност проблема огледа се управо у томе што није једноставно открити када се то дешава, јер учесници, средства која су им на располагању и њихови односи могу бити веома различити.

Значај концентрација, као дијела права конкуренције, није потребно посебно наглашавати. Утицај ових норми доказан је у свим привредама, а најбољи доказ је европско конкуренцијско законодавство, које се из дана у дан обогаћује овим нормама различитог карактера. Међутим, за разлику од европског права и права држава са дугом традицијом тржишне привреде, у којима је право конкуренције богато у сваком смислу, у Босни и Херцеговини овај дио привредног права није посебно развијен. Правни оквир је непотпун, а пракса надлежних органа и правна теорија су још увијек неразвијени. То не чуди ако се зна да је тржишни модел привреде уведен прије 26 година Законом о предузећима из 1988. године, да је Закон о конкуренцији донесен 2004. године, а Конкуренцијски савјет формиран 2005. године. Због тога, чини се да је писање на ову тему корисно и потребно и надамо се да ће допринијети бољем схватању одређених института.

Концентрације привредних субјеката реализују се на три начина: спајањем и припајањем привредних друштава, стицањем контроле једног или више привредних субјеката над другим, или више других и заједничка улагања независних тржишних учесника на дугорочној основи, тзв. *joint ventures*. Први начин остваривања концентрација јесу статусне промјене уређене законима о привредним друштвима, које се јављају као спајање припајањем или спајање новим оснивањем, зависно од тога да ли друштво или више њих која престају да постоје преносе своју имовину и обавезе на већ постојеће или на новоосновано друштво. У случају заједничког улагања, одн. *joint ventures*, настаје ново привредно друштво које је способно да ефикасно функционише на тржишту. Умјесто да се међусобно такмиче, његови оснивачи и улагачи усклађују своје активности и практично дјелују као један учесник на

тржишту. Трећи начин постизања концентрација, стицањем контроле, по нама је за праксу спровођења концентрација најзначајнији и постоји уколико један или више привредних субјеката стиче одлучујући утицај на вођење послова другог или више других привредних субјеката или чак њихових дијелова. У овом односу имамо двије стране, стицаоца контроле и контролисано лице, с тим што се и на једној и на другој страни може наћи једно или више лица.

Правни оквир у Босни и Херцеговини за концентрације у првом реду чини Закон о конкуренцији Босне и Херцеговине,¹ који даје дефиницију концентрација привредних субјеката, односно, наводи на који начин се успоставља контрола над једним или више привредних друштава. Ту су, затим, закони Републике Српске, Федерације Босне и Херцеговине и Брчко Дистрикта, од којих су најважнији закони који уређују материју привредних друштава, односно предузећа. У Републици Српској важи Закон о привредним друштвима Републике Српске,² у Федерацији Закон о привредним друштвима Федерације БиХ,³ док Брчко Дистрикт има свој Закон о предузећима.⁴ Значај имају и други закони који уређују привредне односе, а који се такође налазе у надлежности ентитета.

Због значаја који има Европска унија и њено законодавство за Босну и Херцеговину, као претендента за пуноправно чланство у Унији, морамо навести њене најважније акте из ове области. Прије свега, то је Уредба бр. 139/2004 од 20. јануара 2004. о контроли концентрација између предузећа (Уредба ЕУ о концентрацијама),⁵ којом је замијењена ранија Уредба бр. 4064/89 од 21. децембра 1989. год. о контроли концентрација између предузећа.⁶ За њихово правилно разумијевање и примјену значајна су бројна обавјештења Комисије ЕУ, међу којима издвајамо Обавјештење Комисије о појму концентрације према Уредби Савјета бр. 4064/89 о контроли концентрација између предузећа и

---

¹ Закон о конкуренцији Босне и Херцеговине – ЗОК БиХ, *Сл. гласник БиХ*, бр. 48/05, 76/07, 80/09.

² Закон о привредним друштвима Републике Српске – ЗПД РС, *Сл. гласник РС*, бр. 127/08, 58/09, 100/11.

³ Закон о привредним друштвима Федерације Босне и Херцеговине – ЗПДФ БиХ, *Сл. новине ФБиХ*, бр. 23/99, 45/00, 2/02, 6/02, 29/03, 68/05, 91/07, 84/08, 88/08, 7/09, 63/10 и 75/13.

⁴ Закон о предузећима Брчко Дистрикта – ЗП БД, *Сл. гласник Брчко Дистрикта БиХ*, бр. 1/01, 10/02, 14/02, 1/03, 8/03, 4/04, 19/07 и 34/07, пречишћен текст 49/11.

⁵ Уредба Савјета Европе број 139/2004 о контроли концентрација између предузећа, Council Regulation (EC) No 139/2004 on the control of concentrations between undertakings – OJ L 24 of 29th January 2004, 001–022.

⁶ Уредба Савјета Европе број 4064/89 о контроли концентрација између предузећа – Council Regulation (EC) No 4064/89 on the control of concentrations between undertakings – OJ L 395, of 30th December 1989, 001–012.

Обавјештење Комисије о појму учесника концентрације према Уредби Савјета бр. 4064/89 о контроли концентрација између предузећа.⁷

2. ПОЈАМ КОНТРОЛЕ ПРИВРЕДНИХ СУБЈЕКТА

Дефинисање било ког правног института тежак је, често скоро и немогућ, посао, па је значајан број института чија свеобухватна дефиниција изостаје. Што се тиче контроле привредних субјеката, као начина остваривања концентрација, ситуација није ништа боља. Различити учесници, различита средства и могућности које им стоје на располагању, различити односи у које долазе ти субјекти и та средства, доприносе тешкоћама при дефинисању. Ипак, од нечега се мора поћи и основне карактеристике контроле морају се навести и образложити. Наш први корак биће поглед на позитивноправна рјешења домаћег и европског законодавства.

Закон о конкуренцији БиХ на два мјеста наводи начин на који настају концентрације на основу контроле. Први пут то чини набрајајући субјекте права конкуренције, међу којима наводи и лица која контролишу друге привредне субјекте,⁸ а други пут објашњавајући шта се конкретно сматра концентрацијама и како се контрола стиче.⁹ Анализирајући чланове ЗОК-а, види се да се контрола постиже:

1. Учешћем у основном капиталу контролисаног субјекта;
2. Стицањем већине гласачких права у скупштини контролисаног субјекта;
3. Посједовањем права на постављање више од половине чланова управе, односно управних и надзорних одбора;
4. На било који други начин.

Важне одредбе садрже и ентитетски закони о привредним друштвима. Закон о привредним друштвима Републике Српске у дијелу који се односи на повезивање привредних друштава каже да је контролни члан друштва с ограниченом одговорношћу или контролни акционар акционарског друштва лице које само или са другим лицима која са њим дјелују заједно (заједничко дјеловање):

1. Има више од 50 % гласачких права у привредном друштву на основу обичних акција (већинско учешће); и

⁷ Обавјештење Комисије о појму концентрације према Уредби Савјета бр. 4064/89 о контроли концентрација између предузећа. Commission Notice on the concept of concentration – O.J. C66, 2. march 1998.

⁸ ЗОК БиХ, чл. 2.

⁹ ЗОК БиХ, чл. 12, ст. 1.

2. На други начин врши контролни утицај над управљањем и вођењем послова привредног друштва на основу својства члана или акционара (или на основу закљученог уговора у складу са овим законом).¹⁰

Значи, да би постојала контрола, неопходно је да наведени услови буду кумулативно испуњени.¹¹ С обзиром на то, не би се могло рећи да је контролни члан или акционар у друштву, лице које само или заједно са другим има више од 50 % гласачких права, ако нема додатних полуга помоћу којих би управљао и водио послове друштва. Међутим, ЗОК БиХ прописује да је посједовање већине гласачких права, односно преко 50 %, само по себи довољно да се сматра да постоји концентрација. То значи да се између појма контроле према ЗОК БиХ и појма контролног члана према ЗПДРС не може ставити знак једнакости, јер контролу могу да посједују лица која немају својство контролног члана или акционара.

Закон о привредним друштвима Федерације БиХ користи термин владајуће и зависно друштво и каже да такав однос постоји ако једно друштво има већинско учешће у основном капиталу другог друштва или ако на основу уговора закљученим са другим друштвом има право да именује већину чланова надзорног одбора тог друштва, односно да има већину гласова у скупштини.¹²

Закон о привредним друштвима Федерације БиХ има сагласна рјешења у погледу дефинисања контроле као и ЗОК БиХ при дефинисању владајућег и зависног друштва, односно контроле једног привредног субјекта над другим. Међутим, слично као у случају са контролним чланом или акционаром, контрола може постојати а да не постоји однос владајућег и зависног друштва.

Закон о предузећима Брчко Дистрикта само у уводном дијелу садржи дефиницију повезаних предузећа. То су самостална предузећа повезана тако да једно контролише или је контролисано или је под заједничком контролом са другим предузећима.¹³ Закон даље ништа не говори о тим повезаним предузећима. Нема ниједне одредбе о субјектима, начину повезивања и посљедицама које настају повезивањем предузећа.

Уредба Савјета Европе ЕУ 139/2004 дефинише концентрацију као трајну промјену контроле до које долази спајањем и припајањем независних привредних друштава или њихових дијелова и стицањем

¹⁰ ЗПД РС чл. 358, ст. 1.

¹¹ Вид. Д. Марковић Бајаловић, „Повезана друштва у праву привредних друштава и праву конкуренције“, *Правна ријеч* 32/2012, 518.

¹² ЗПД ФБиХ, чл. 46.

¹³ ЗП БД, чл. 2, тач. 14.

контроле, директне или индиректне, над цијелим или над дијеловима једног или више привредних друштава од стране једног или више лица. Начин на који се контрола стиче је куповина хартија од вриједности, стицање власништва или права на коришћење цијеле или дијела имовине друштва, као и права или уговори који омогућују преовладавајући утицај на састав, гласање или одлучивање органа привредног друштва.¹⁴

Што се тиче учесника контроле, лако је запазити да се на страни стицаоца контроле и на страни контролисаног може наћи једно лице или више њих. У случају да се на страни стицаоца контроле налази само једно лице, тада имамо индивидуалну, самосталну контролу. Уколико више лица има контролу, онда је то заједничка контрола. У улози контролисаног субјекта такође се може наћи једно или више лица, па чак и њихови дијелови. Ти дијелови контролисаног субјекта могу имати различит карактер и положај. То могу бити неки облици унутрашње организације друштва, нпр. пословне јединице, затим једно или више правно самосталних друштава, нпр. друштва кћери, или посебна имовина која сама по себи може представљати дјелатност која доноси профит, нпр. право на кориштење жига или лиценце на патенте.¹⁵ Веома важно је утврдити која све лица су учесници концентрације, јер ако учесник концентрације припада групи друштава, при израчунавању прихода учесника концентрације узима се у обзир приход цијеле групе. Ако тај приход прелази лимите одређене законом, постоји обавеза пријаве концентрације конкуренцијском органу. Иста је ситуација при оцјени утицаја концентрације на тржиште, када се узима у обзир положај и финансијска снага учесника концентрације, а ако је то група друштава, положај и финансијска снага цијеле групе.¹⁶ Важно је нагласити да учесници концентрације могу бити и у државном власништву, а са аспекта примјене права конкуренције, не смије постојати дискриминација између јавног и приватног сектора.¹⁷

---

¹⁴ Вид. Уредба Савјета Европе број 4064/89 о контроли концентрација између предузећа, чл. 3, тач. 2.

¹⁵ Обавјештење Комисије о појму учесника концентрације према Уредби Савјета ЕУ бр. 4064/89 о контроли концентрација, тач. 14.

¹⁶ О консеквенцама повезивања привредних друштава у праву конкуренције, вид. Д. Марковић Бајаловић, 528.

¹⁷ Рјешење Конкуренцијског савјета БиХ, број 01-06-26-024-5-П/09 од 30. септембра 2009 у случају *ЈП Електропривреда БиХ д.д. Сарајево и Рудник мрког угља Абид Лолић д.о.о. Травник – Била, Рудници Крека у Тузли д.о.о. Тузла, Рудник мрког угља Какањ д.о.о. Какањ, Рудник мрког угља Зеница д.о.о. Зеница, Јавно предузеће Рудник мрког угља Бреза д.о.о. Бреза, Јавно предузеће Рудник угља Грачаница д.о.о. Горњи Вакуф – Ускопоље Јавно предузеће Рудник мрког угља Бурђевик д.о.о. у Бурђевику*, www.bihkonk.gov.ba, 1.10.2014. године.

Ако се узме у обзир начин вршења, контрола може бити посредна или непосредна. Посредна контрола врши се преко трећег лица, посредника, док у случају непосредне контроле нема посредника, већ је контролисани субјект директно потчињен имаоцу контроле.

Остваривање контроле могуће је постићи правним или чињеничним средствима, односно њиховом комбинацијом. Правна средства били би нпр. уговори којима се повезују привредна друштва или посједовање већине гласова у органима одлучивања. Фактичка средства такође дају могућност одлучујућег утицаја на вођење послова друштва, али та средстава су повезана са неким чињеницама или околностима и контрола утемељена на овим средствима најчешће траје кратко. Тако различити односи чисто економске нарави, у којима економска зависност може довести до стварне контроле. Примјер такве контроле јесу важни дугорочни уговори о набави или кредити добављача или потрошача који заједно са другим структурним везама, омогућују контролу.¹⁸

Поставља се питање у чему се контрола састоји, односно на који начин стицалац контроле може утицати на контролисаног да би се сматрало да настаје концентрација у смислу права конкуренције. Битно је да стицалац има могућност остваривања доминантног утицаја над једним или више привредних субјеката.¹⁹ То значи да имацац контроле одлучујуће утиче на вођење редовних послова друштва и на доношење одлука. То је одлучујући критеријум за оцјену да ли контрола постоји. Обим контроле, односно могућности које стоје на располагању стицаоцу зависе од карактеристике средстава којима се контрола постиже. То значи да „квалитет“ контроле зависи од броја гласова које стицалац контролише, величине његовог удјела или броја акција, садржине уговора и сл. којим се контрола стиче. Да би се могло рећи да контрола постоји, неопходно је да стицалац може одлучујуће утицати на вођење редовних послова друштва, док је за доношење одлука које прелазе оквир редовног управљања потребан већи обим контроле.

Јасно је да успостављањем контроле, контролисани, подређени, привредни субјект губи своју економску самосталност у корист стицаоца контроле, али његов правни субјективитет остаје нетакнут. На тржишту имамо двије правне јединке, али једну економску, што је за право конкуренције једино важно, јер субјекти права конкуренције нису правне већ економске јединке. Умјесто два тржишна учесника који се надмећу и покушавају побиједити у тржишној утакмици, успостављањем контроле једног над другим они престају да се такмиче.

---

¹⁸ Обавјештење Комисије о појму концентрације према Уредби Савјета ЕУ бр. 4064/89 о контроли концентрација, тач. 9.

¹⁹ ЗОК БиХ, чл. 12, ст. 2.

Практично, од два учесника тржишне утакмице настао је један, знатно ојачан, што за конкуренцију може имати негативне посљедице.

3. ОСНОВ СТИЦАЊА КОНТРОЛЕ

Анализирајући дефиниције садржане у актима који чине правни оквир, издвајају се три основна средства помоћу којих се контрола стиче. То су учешће у основном капиталу контролисаног друштва, различити уговори и право на именовање чланова управе. Може се рећи да је, у крајњој линији, уговор једини основ за стицање контроле, јер се и учешће у капиталу и право на представнике у управи стиче на основу уговора, при самом оснивању привредног друштва или касније. Право на именовање чланова управе такође мора имати свој основ у уговору који може бити различите природе. Међутим, овдје ћемо, ради лакше анализе, учешће у основном капиталу друштва и право на именовање чланова управе посматрати као посебан основ за стицање контроле.

3.1. Контрола на основу учешћа у основном капиталу

Анализирајући захтјеве за оцјену концентрација који долазе пред Конкурenciјски савјет БиХ, лако се може примјетити да се контрола најчешће постиже стицањем учешћа у основном капиталу друштва. Основни капитал настаје улозима чланова, односно акционара, а његова вриједност у вријеме настанка друштва једнака је збиру вриједности свих новчаних улога и новчане противвриједности неновчаних улога. На основу уплаћених и унесених улога, чланови, односно акционари стичу удјеле, односно акције у друштву. Од величине удјела, односно броја и класе акција зависи и обим права и обавеза у друштву. Учешће у капиталу друштва је динамична категорија, те су могуће бројне квалитативне и квантитативне промјене након оснивања друштва. Ово се нарочито односи на отворена акционарска друштва, која, за разлику од затворених и од друштава са ограниченом одговорношћу, не смију било како ограничити пренос акција. Те промјене односе се, прије свега, на лица која имају учешће у основном капиталу, величину удјела, односно броја акција које посједују и права која на основу тих удјела или акција стичу у друштву. Најчешћи начин на који се стиче учешће у основном капиталу, након оснивања друштва, јесте куповина акција или удјела. Могу бити стечене нове или постојеће акције или удјели, а у улози стицаоца могу бити како актуелни чланови или акционари друштва тако и трећа лица.²⁰ Све ове промјене у учешћу

²⁰ Рјешење Конкурenciјског савјета БиХ у случају „СКУТЕР“ д.о.о. Сарајево,

у капиталу привредног друштва могу дати различите могућности утицаја на управљање друштвом, што је основни критеријум за оцјену настанка контроле. Уколико до тога дође, постоји обавеза пријаве конкуренцијским органима.

Као што смо већ навели, Закон о конкуренцији на два мјеста дефинише контролу над привредним друштвом, и то при одређивању субјеката права конкуренције и при одређивању појма концентрација. Као најчешће, али не и једине ситуације у којима постоји контрола помињу се: посједовање више од половине удјела у основном капиталу или акцијама, посједовање више од половине гласова у скупштини, право на постављање више од половине чланова управе, управних и надзорних одбора. У овој законској дефиницији примјеђује се доста сличности између поменутих ситуација које могу на први поглед заварати. Ако неко привредно друштво има већину удјела или акција у другом друштву, најчешће ће имати и већину гласачких права, а тиме и могућност на постављање већине чланова управе. То не мора увијек бити случај, јер право на управљање које се стиче по основу учешћа у капиталу може бити ограничено оснивачким уговорима. И обрнуто, релативно мали утицај на управљање друштвом по основу учешћа у капиталу може се ојачати уговорима којима се одређеном члану или акционару даје већи број гласова, право вета приликом доношења појединих одлука или друга права којима се омогућује одлучујући утицај на управљање друштвом. Како би се установило да ли у конкретном случају постоји контрола над привредним друштвом, неопходна је помоћ права привредних друштава и закона о привредним друштвима, односно о предузећима.

Посједовање половине удјела или акција у основном капиталу друштва даје широка овлашћења најчешће њиховом имаоцу или имаоцима, ако заједнички дјелују. Међутим, треба водити рачуна о основној подјели акција, рјеђе удјела, у друштвима капитала, на обичне и повлашћене (преференцијалне), јер њихови имаоци имају различита права.²¹ Главна разлика је у томе што обичне акције или удјели дају право гласа, а повлашћене не дају, односно дају само у изузетним ситуацијама. У акционарским друштвима, преференцијалне акције су

„ДРВОПРОМЕТ“ д.о.о. Сарајево, септембар 2013. године, www.bihkonk.gov.ba, 1.10.2014. године. Као правни основ предметне концентрације послужио је уговор о приступању новог члана, привредног друштва „Скутер“ привредном субјекту „Дрвопроект“ и повећању основног капитала његовим новчаним улогом.

²¹ Број гласова у скупштини друштва не мора бити сразмјеран учешћу у основном капиталу. Рјешење Конкуренцијског савјета БиХ, број 01-01-26-005-09-И/09 у случају *MOL Hungarian Oil and Gas Plc.*, Будимпешта, Мађарска и *ИНА индустрија нафте д.д. Загреб, Хрватска, мај 2009. године*, www.bihkonk.gov.ba, 1.10.2014. године.

редовна појава и најчешће значајан дио основног капитала отпада на њих. Компанијски закони у БиХ не помињу повлашћене удјеле у друштвима са ограниченом одговорношћу, што не значи да су забрањени, али су ипак ријетка појава. Обавјештење Комисије ЕУ о појму концентрација, супротно домаћем праву, наводи да стицање већине акција у друштву, али које не дају право гласа, само по себи не представља контролу.²² Стога, неопходно је утврдити да ли је члану или акционару гарантовано неко посебно право на основу кога стиче контролу. На примјер, да ли има право на своје представнике у управи или право вета на одређене одлуке и сл. Редовно, већински акционар или члан на различите начине успије себи обезбиједити одлучујући утицај на управу, што му омогућује да контролише друштво.

Контрола више од половине гласачких права несумњиво је довољна за управљање друштвом ако искључимо ситуације у којима су појединим акционарима гарантована посебна права. Овдје постоји разлика зависно од тога колико изнад 50 % гласова се посједује. Различит проценат гласова даје различите могућности утицаја на друштво, али опет све то зависно од случаја. Најприје, питање кворума на сједницама скупштине у овом случају се не поставља. Стицалац контроле може сам да доноси одлуке на скупштини друштва са ограниченом одговорношћу и акционарског друштва које се доносе већином гласова присутних чланова и акционара, јер су гласови којима располаже довољни за кворум и за доношење одлука.²³ За доношење најважнијих одлука, за које се по закону или акту друштва тражи квалификована већина, стицалац контроле треба да посједује 66,66 % гласова. Апсолутна контрола постоји у случају посједовања 75 % гласова и само изузетно актима друштва може бити предвиђен још већи праг за доношење појединих одлука, што је риједак случај. Користећи право гласа, контролни члан или акционар прије свега бира управу, одређује пословну политику и доноси најважније одлуке за рад друштва.²⁴

Мањинско учешће у капиталу може бити довољно да се постигне контрола над друштвом. Тачан проценат мањинског учешћа који омогућава контролу не може се лако одредити и зависи од броја акционара, дисперзије акција, начина гласања и доношења одлука и сл. Закон о привредним друштвима РС наводи да посједовање 20 %

²² Обавјештење Комисије ЕУ о појму концентрације према Уредби Савјета ЕУ бр. 4064/89 о контроли концентрација, тач. 13.

²³ ЗПД РС, чл. 141 и чл. 284, ЗПД ФБиХ, чл. 248, ЗП БД, чл. 237 и 377.

²⁴ Рјешење Конкурентијског савјета БиХ у случају „Mercator ВН“ д.о.о. Сарајево и „Дрвопроект“ д.о.о. Сарајево, децембар 2011. године, www.bihkonk.gov.ba, 1.10.2014. године.

гласова представља значајно учешће у капиталу друштва. Могуће је да акционар или члан друштва има мањинско учешће у капиталу, али да због посједовања већег броја акција или удјела са правом гласа има већину гласачких права. На тај начин, акционари имају мањинско учешће у основном капиталу, али посједују већину гласова у скупштини друштва, чиме остварују контролу над друштвом.

Ако постоји велики број акционара са веома малим процентом акција и са малим бројем гласова, онда чак и учешће у капиталу од 10 до 20 % може бити довољно за контролу над друштвом. Одлуке друштва капитала доносе се већином од броја присутних акционара или чланова са правом гласа. Дешава се да акционари са малим бројем акција не присуствују сједницама скупштине и да акционар, иако нема натполовичан број гласова, стварно одлучује о управљању друштвом.

Важан начин контроле јесте и право вета мањинског члана или акционара, загарантовано актом друштва или уговором. У том случају, ималац вета може онемогућити све одлуке у чију оправданост сумња.²⁵

3.2. Контрола на основу уговора

Контрола над привредним друштвом може бити стечена помоћу уговора којим се успоставља однос доминације једног друштва над другима. Ти уговори могу имати различит карактер, односно правну природу. Прије свега, треба истаћи предузетничке уговоре, од којих ћемо поменути уговор о вођењу послова привредног друштва, кога спомиње ЗПД ФБиХ, и уговор о посебном односу матичног и зависног друштва и преносу добити, кога уређује ЗПД РС. Уговорну природу имају статусни акти привредног друштва: оснивачки акт, уговор чланова и статут. У њима могу бити пронађене одредбе којима се успоставља контрола. На крају, многи уговори облигационог права могу послужити као средство којима се постиже контрола.

Предузетнички уговори су погодно и често коришћено средство за постизање контроле. Њима се постижу исти ефекти као код контроле на основу учешћа у капиталу зависног друштва. Ови уговори потичу из њемачког права и јављају се у различитим варијантама. Закон о привредним друштвима РС наводи и уређује уговор о посебним односима матичног и зависног друштва и преносу добити. Овај уговор могу закључити сва привредна друштва, без обзира на форму и на то

²⁵ Обавјештење комисије о појму концентрације према Уредби Савјета ЕУ бр. 4064/89 о контроли концентрација, тач. 25–30, наводи да су то одлуке које се тичу: 1) именована управе и утврђивања буџета; 2) пословног плана; 3) улагања; и 4) права везаних за тржиште.

да ли њиме стичу позицију матичног и зависног друштва. Уговор је неопходно закључити у писменој форми и на њега морају дати сагласност скупштине свих друштава, односно сви ортаци који неограничено солидарно одговарају за обавезе друштва код друштава лица.²⁶ Закон на неколико мјеста неправилно употребљава термин „уговор“ умјесто термина „приједлог уговора“, јер без сагласности скупштина друштава, сматра се да уговор није ни постојао. Скупштине доносе одлуку квалификованом већином коју чини 2/3 гласова акционара или чланова са правом гласа по овом питању, односно сви ортаци у друштвима лица ако није другачије прописано актом друштва.²⁷ Његови обавезни елементи су: дефинисање права и обавеза матичног друштва, заштита зависног друштва, обим преноса добити и компензације зависном друштву и покривање његових губитака, заштита акционара или чланова друштва, и заштита повјерилаца.²⁸ Након усвајања приједлога уговора од стране скупштине друштава, обавезна је његова регистрација у складу са Законом о регистрацији привредних друштава, а исто се односи и на измјене и престанак важења уговора.²⁹ Уговор престаје отказом, истеком рока или на било који други начин који је могућ у облигационом праву. Закон о привредним друштвима РС направио је искорак у односу на ранији Закон о предузећима Републике Српске, тиме што је регулисао ову важну област.

Поред повезивања друштава учешћем у основном капиталу, Закон о привредним друштвима ФБиХ познаје повезивање друштава и уговором. У дефиницији владајућег и зависног друштва каже се да, поред већинског учешћа у основном капиталу, овај однос настаје и закључивањем уговора на основу кога се стиче право на именовање већине чланова надзорног одбора или већина гласова у скупштини.³⁰ Иако овај закон не уређује уговор о вођењу послова друштва, наводи га као правни основ за настанак концерна и холдинга. Холдинг настаје ако се владајуће и једно или више зависних друштава на основу закљученог уговора о вођењу послова друштва обједине јединственим вођењем од стране владајућег друштва.³¹ Концерн постоји ако владајуће друштво на основу закљученог уговора о вођењу послова, поред јединственог вођења послова зависних друштава, обавља и друге дјелатности.³² Однос

---

²⁶ ЗПД РС, чл. 366, ст. 1 и 2.

²⁷ ЗПД РС, чл. 284, ст. 2.

²⁸ ЗПД РС, чл. 365, ст. 1.

²⁹ ЗПД РС, чл. 364–367.

³⁰ Вид. ЗПД ФБиХ, чл. 45.

³¹ Вид. ЗПД ФБиХ, чл. 48.

³² Вид. ЗПД ФБиХ, чл. 49.

владајућег и зависног друштва, као и односи који постоје у концерну и холдингу, настају на уговорима, али између тих уговора не може се ставити знак једнакости. Првим уговором, владајуће друштво, као што знамо, добија могућност постављања половине чланова надзорног одбора зависног друштва или више од половине гласова у скупштини. Уговором о вођењу послова друштва којим настају холдинг или концерн, не стичу се та права. Њиме владајуће друштво стиче само право да води послове зависног друштва, што се реализује издавањем налога и обавезних упутстава управи зависног друштва. Како уговор о вођењу послова друштва није регулисан овим законом, за правилно тумачење овог проблема неопходно је консултовати правну теорију и упоредно право.³³ Намеће се обавеза да ЗПД ФБиХ у будућности буде допуњен нормама које уређују уговорно повезивање, као што је случај са већином савремених закона у другим земљама. Са аспекта права конкуренције, односно при одређењу концентрација стицањем контроле, разликовање ових уговора није од значаја. И у једном и у другом случају, владајуће друштво одлучујуће утиче на вођење послова зависног друштва, што је једини критеријум за оцјену постојања концентрације, тако да оба уговора могу послужити као основ за стицање контроле.

Закон о предузећима Брчко Дистрикта, исто као ЗПД ФБиХ, не урјеђује предузетничке уговоре.

Односи међу уговорним странама који се успостављају различитим уговорима облигационог права могу резултирати у пракси контролом једне уговорне стране над другом. Ти уговори могу бити именовани или неименовани и на њих се, разумљиво, примјењују правила облигационог права, за разлику од предузетничких уговора који подлијежу правилима права привредних друштава. Утицај на конкуренцију ових уговора може бити двострук. Могуће је да се њима постиже контрола, односно да они доведу до концентрације, што је за нас овдје најбитније. Међутим, ови уговори могу се тумачити и као споразуми којима се ограничава конкуренција, на које се односи прије свих чл. 101 Уговора о функционисању ЕУ и чл. 4 ЗОК БиХ.

³³ Вид.: Д. Марковић Бајаловић, „Уговор о вођењу послова друштва“, *Зборник Правног факултета Универзитета у Источном Сарајеву* 3/2007; Д. Голубовић, „Уговор о управљању у Закону о предузећима“, *Правни живот* 11/2003. Закон о привредним друштвима Србије – ЗПДС (*Сл. гласник РС*, бр. 36/11, 99/11 и 83/14) познаје уговор о контроли и управљању (чл. 554–567). Закон о трговачким друштвима Хрватске (*Narodne novine RH*, бр. 111/93, 34/99, 121/99, 52/00, 118/03, 107/07, 146/08, 137/09, 125/11, 152/11, 111/12 и 68/13) познаје уговор о вођењу послова друштва, уговор о пријеносу добити, као и још неке ситуације у којима сматра да постоје предузетнички уговори (чл. 479–503).

Типичан примјер био би уговор о закупу привредног друштва или неког његовог дијела.³⁴ Овим уговором, привредно друштво закуподавац даје у закуп дио или читаву своју имовину другом или више других привредних друштава који су у улози закупца. Посљедица таквог уговора је да закуподавац смањује своју пословну активност, а у случају да се цијело друштво даје под закуп, његова активност се своди на наплату закупнине. Закупац, с друге старне, на основу уговора о закупу фактички стиче контролу над дјелатностима које је претходно обављао закуподавац, јер по основу уговора о закупу има право да користи имовину закуподавца која је средство обављања дјелатности. Уколико закупца већ обавља исту или неку другу привредну дјелатност, резултат уговора о закупу је да се у рукама закупца концентрише обављање више дјелатности, или се увећава обим обављања исте привредне дјелатности. У таквом случају, уговор о закупу фактички има за посљедицу концентрацију привредних субјеката. По престанку уговора, закуподавац може самостално да настави са радом.

Уговором о лиценци обавезује се давалац лиценце да стицаоцу лиценце за одређену накнаду уступи, у цјелини или дјелимично, право искоришћавања проналаска, техничког знања или искуства, жига, узорка или модела.³⁵ Ово питање је посебно интересно и осјетљиво, јер уговори о лиценци могу бити оцијењени како са аспекта концентрација, тако и са аспекта споразума којима се ограничава конкуренција. Уговори о лиценци цијениће се са аспекта концентрација уколико садрже ограничења конкуренције која су потребна ради спровођења неке концентрације и на њу се директно односе. Ти уговори о лиценци морају бити потребни за провођење концентрације, јер ако не би постојали, концентрација не би била могућа, или би трошкови и вријеме њеног провођења били неупоредиво већи. Уколико не задовоље овај критеријум, такви уговори биће оцијењени као споразуми којима се ограничава конкуренција.³⁶

Контрола може настати и као посљедица уговора о дугорочном снадбијевању, франшизингу и сл. Посебно је интересантан уговор о кредиту, у који се могу унијети различите клаузуле којима се битно утиче на пословну политику кредитираног друштва, чиме давалац

³⁴ Вид. Рјешење Конкурентског савјета БиХ у случају „*Mercator BH*“ д.о.о. Сарајево и „*Дрвопроект*“ д.о.о. Сарајево, децембар 2011. године, www.bihkonk.gov.ba, 1.10.2014. године. Предмет уговора био је дугорочни закуп пословних просторија.

³⁵ Закон о облигационим односима – ЗОО, *Сл. лист СФРЈ*, бр. 29/78, 39/85, 45/89 и 57/89, *Сл. гласник РС*, бр. 21/92, 17/93, 3/96, 39/03 и 74/04, чл. 686–711.

³⁶ Вид. Обавјештење Комисије ЕУ о ограничењима која су потребна за проведбу концентрације и директно се на њу односе – Commission Notice on restrictions directly and necessary to concentrations, 2001/C 188/03, тач. 6, 7, 8, 9, 21, 22, 23, 24.

кредита стиче контролу над примаоцем.³⁷ Оваква ситуација је најприје могућа код намјенског кредита, гдје кредитор има основно право да контролише трошење кредита. Његово право може уговором да буде толико широко постављено, да му се чак да и могућност да именује своје представнике у управи кредитираног друштва.³⁸

Важно је истаћи да је контрола која настаје помоћу ових уговора секундарног карактера. Примарни ефекти су права и обавезе из предметног уговора, а контрола је само последица тог уговорног односа и она се јавља само изузетно. Оваква контрола зависи од садржаја уговора на основу кога настаје и њено постојање условљено је постојањем уговорног односа, али је често за постојање контроле потребно и постојање још неких чињеница.

3.3. Контрола на основу права на именовање представника у управи друштва

У друштвима капитала управа је најзначајнији орган. Она води послове друштва и има значајан утицај на рад скупштине за коју припрема одлуке и друге материјале. Управа је стално активна у извршавању повјерених задатака, за разлику од скупштине, која се ријетко састаје. То значи да онај ко контролише управу друштва, често контролише и само друштво. Право на именовање чланова управе може се темељити на основу учешћа у капиталу, односно посједовања одговарајућег броја гласова у скупштини или на уговору.

Према ЗПДРС, управу бира скупштина друштва. Онај ко посједује довољан број гласова у скупштини, најчешће ће имати своје представнике у управи. Ту је ситуација јасна. Што се тиче уговора којима се успоставља контрола, ту већ неке недоумице постоје, с обзиром на природу тих уговора. Право на именовање представника у управи може бити засновано одредбама оснивачког акта, уговора чланова или статута. Закон о привредним друштвима ФБиХ издваја право на именовање већине чланова надзорног одбора једног друштва у другом као посебан критеријум за оцјену постојања односа владајућег и матичног друштва.³⁹

За разлику од ових ситуација, извјесне недоумице могу се појавити код поменутих предузетничких уговора, односно код уговора о

³⁷ М. Васиљевић, *Трговинско право*, Правни факултет Универзитета у Београду, Београд 2014.

³⁸ Више: З. Васиљевић, „Статусни карактер рестриктивних клаузула из уговора о кредиту“, *Правна ријеч* 36/2013, 523.

³⁹ Вид. ЗПД ФБиХ, чл. 46.

посебним односима матичног и зависног друштва и преносу добити и уговору о вођењу послова. Овим предузетничким уговорима утиче се на управу зависног друштва. Утицај може бити различитог интензитета, што зависи од садржине самог уговора. Ипак, зависно друштво задржава све своје органе, који су дужни да поштују налоге и упутства матичног друштва. Органи зависног друштва задржавају своје надлежности, а њихов састав остаје непромијењен. У овом случају, контрола се стиче уговором а не учешћем у основном капиталу или на основу права на представнике у управи.⁴⁰

Као што је познато, управљање друштвом може бити уређено по једнодомном или дводомном систему. Основна разлика је у томе што у једнодомном систему надзорна функција, у виду надзорног одбора, није посебно издвојена, а у дводомном јесте.⁴¹ За постојање контроле то није од неког практичног значаја, јер ће контрола постојати ако постоји право на именовање представника управног или надзорног одбора. Устројство управе друштва ипак је важно да би се сазнало ко и на који начин има контролу над управом друштва.

По ЗПД РС, управу друштва са ограниченом одговорношћу чини директор или управни одбор. Управу акционарског друштва чине управни и извршни одбор.⁴² Надзорна функција није одвојена у виду надзорног одбора, што значи да Закон прихвата једнодомни систем управљања. Директора или чланове управног одбора бира скупштина друштва са ограниченом одговорношћу.⁴³ Иста ситуација је и са акционарским друштвом и његовом управом.⁴⁴ Закон о привредним друштвима ФБиХ прихвата другу концепцију управљања привредним друштвима. Он издваја надзорну функцију код друштава капитала и надзорни одбор постоји као самосталан орган.⁴⁵ Исто рјешење садржи и ЗП БД.⁴⁶

4. ИНДИВИДУАЛНА И ЗАЈЕДНИЧКА КОНТРОЛА

Ако се узме у обзир број привредних друштава на страни стицаоца контроле, разликујемо индивидуалну и заједничку контролу.

⁴⁰ Вид. Т. Јевремовић Петровић, *Групе привредних друштава*, Правни факултет Универзитета у Београду, Београд 2014, 110.

⁴¹ Више: М. Васиљевић, *Компанијско право – Право привредних друштава*, Правни факултет Универзитета у Београду, Београд 2011, 368–395.

⁴² Вид. ЗПД РС, чл. 298 и 313.

⁴³ Вид. ЗПД РС, чл. 149.

⁴⁴ Вид. ЗПД РС, чл. 300 и 313.

⁴⁵ Вид. ЗПД ФБиХ, чл. 239 и 348.

⁴⁶ Вид. ЗП БД, чл. 202 и 381.

4.1. Индивидуална (самостална) контрола

Индивидуална контрола постоји ако само један субјект стекне већину гласова или има могућност одлучујућег утицаја на управу и сл. То се дешава на различите начине, помоћу учешћа у капиталу или преко уговора. Самостална контрола постоји у случају овладавања већином гласова, што ће бити у случају посједовања акција или удјела са правом гласа изнад 50 %. Посједовање већине удјела или акција без права гласа не представља концентрацију, али у комбинацији са различитим уговорима може довести до ње.

Мањинско учешће у капиталу може такође значити самосталну контролу, успостављену правним или фактичким средствима. Тако, мањински акционари или чланови могу имати већину гласова или имати посебна права у вези са утицајем на вођење послова контролисаног друштва, попут права на именовање већине чланова управе гарантовано актима друштва. Ако постоји велики број акционара или чланова са малим удјелом у основном капиталу друштва, а удјели или акције су распршени, онда и мањинско учешће може бити довољно за посједовање самосталне контроле, ако је вјероватно да ће неки акционар или члан имати стабилну већину на сједницама скупштине.⁴⁷ Наиме, неки акционари или чланови, а посебно они са малим учешћем у основном капиталу, ријетко присуствују сједницама скупштине, тако да овај мањински акционар или члан фактички контролише друштво, јер посједује већину гласова у скупштини.

Могуће је да дође до промјена у односима између акционара или чланова друштва тако да од заједничке настане самостална контрола.⁴⁸ Таква ситуација настаће стицањем учешћа у капиталу или измјеном одговарајућих уговора или аката самог друштва. Битно је нагласити да и у овом случају настаје концентрација која се мора пријавити надлежним конкуренцијским органима.

4.2. Заједничка контрола

Заједничка контрола постоји ако на страни стицаоца контроле имамо два или више привредних субјеката. Стицаоци контроле морају постићи међусобни споразум о одлукама којима врше контролу.

---

⁴⁷ Предмет IV/M.025 – Arjomari/Wiggins Teape, 10. фебруар 1990. године.

⁴⁸ Више: V. Ranchod, „Joint to sole control – as you were or as you will be?“, Competition commission South Africa, Seventh Annual Conference on Competition Law, Economics & Policy, 5 and 6 September 2013, 6.

Наравно, не мора то бити споразум у формалном смислу, већ се мисли на постојање консензуса у доношењу одлука којима се управља контролисаним друштвом. Заједничка контрола неће постојати уколико једно привредно друштво, без споразума са другим или више других друштава, која такође имају учешће у капиталу контролисаног друштва, може само да одлучујуће утиче на вођење послова контролисаног друштва. Овдје су могуће различите ситуације, па се заједничка контрола може успостављати на правној или чињеничној основи, већ поменутиим средствима. Учесници заједничке контроле могу бити потпуно једнаки, односно имати исти обим права и обавеза у управљању контролисаним друштвом. Најједноставнији примјер такве ситуације биће у случају посједовања једнаког учешћа у капиталу, једнаког броја гласова у скупштини или идентичних права и обавеза на основу одговарајућих уговора или аката друштва. Контролна друштва, и поред једнаког учешћа у капиталу контролисаног друштва, не морају имати исти утицај на њега. Могуће је да се споразумију да једно друштво, рецимо, има више представника у управи и сл. Заједничка контрола ће постојати и у случају да стицаоци нису једнаки, односно да немају једнака права у контролисању. Таква ситуација постоји уколико један од учесника заједничке контроле има право вета. Комисија ЕУ у свом обавјештењу о појму концентрација између предузећа наводи карактеристичне ситуације у којима постоји заједничка контрола.⁴⁹

Једнакост у гласачким правима или у именовању у органе одлучивања је прва карактеристична ситуација. Није неопходно постојање правно обавезујућег споразума, а ако он постоји, онда су све стране равноправне. Једнакост у гласачким правима не мора пратити и једнакост у основном капиталу. У случају RTL/М6, који се нашао пред Европском комисијом 13. 02. 2004. године, RTL је посједовао 48,4 % акција у основном капиталу М6, али према ранијем споразуму са бившим акционаром *Suez* имао је само 34 % гласачких права. Број гласова RTL–а није се повећао ни када је *Suez* распродао своје акције јавном понудом великом броју нових акционара.⁵⁰

Право вета једног од учесника заједничке контроле је друга ситуација која се наводи у Обавјештењу. У овој ситуацији, нема једнакости између друштава стицалаца контроле, јер нема једнакости у броју гласова у скупштини или у правима на избор органа управе. Заједничка контрола неће постојати ако већински члан или акционар може сам доносити одлуке и управљати зависним друштвом и због тога

⁴⁹ Обавјештење Комисије о појму концентрације – Commission Notice on the concept of Concentration, тач. 25–29.

⁵⁰ Вид. No COMP/M.3330 – RTL/М6, 13. 02. 2004.

ова права која посједују мањински акционари морају имати посебан квалитет да би се могло оцијенити да заједничка контрола постоји. Права мањинских акционара и чланова гарантована су Законом о привредним друштвима Републике Српске, али тај обим права није довољан за успостављање заједничке контроле, већ мора бити проширен додатним правима. У Обавјештењу се наводе примјери одлука чије доношење мањински акционари могу спријечити својим правом вета. Прије свега, наведено је право вета на избор чланова управе⁵¹ и утврђивање буџета или финансијског плана. Управа и финансијски план најзначајније су полуге утицаја на комерцијалну политику контролисаног друштва. Друго право вета односи се на усвајање пословног плана који садржи циљеве привредног друштва и начине за њихово остваривање. Право вета на улагања оцијењено је као значајно за постојање контроле, али треба водити рачуна о вриједности инвестиција и њиховом утицају на релевантно тржиште. Четврта група права вета односи се на тржиште на коме контролисани субјект дјелује. Тако се наводи право вета на избор технологије која ће се користити, а која је значајна за одговарајућу дјелатност, или право вета на увођење нових линија производа и сл. У Обавјештењу се јасно каже да се сва ова наведена права морају посматрати заједно, као цјелина, при оцјени да ли заједничка контрола постоји или не.

Заједничка контрола више стицалаца постојаће ако заједнички посједују већину гласова. Оваква контрола може бити заснована на правним или чињеничним средствима. Правно средство био би споразум о заједничком дјеловању. Заједничко дјеловање појавиће се на чињеничној основи ако постоји снажан заједнички интерес који их тјера да поступају на једнак начин.

5. ЗАКЉУЧАК

Концентрације привредних друштава представљају посебан сегмент права конкуренције. Концентрације могу имати за посљедицу промјену тржишна структура, што даље може значајно утицати на одвијање функционалне конкуренције. На конкуренцијским органима је да све нежељене ефекте концентрација предвиде и спријече, а да би то били у стању, неопходно је правилно препознати шта су то концентрације. Концентрације које настају путем стицања контроле једног или више привредних субјеката над другим или више других привредних субјеката не могу се увијек лако препознати. Основни разлог је тај

---

⁵¹ Вид. COMP/M.4153 – Toshiba/Westinghouse, одлука Комисије ЕУ од 19. септембра 2006. године.

што код овог облика концентрације учесници не губе правну већ само економску самосталност. Видјели смо да једно привредно друштво губи економску самосталност ако самостално не одлучује о својој пословној политици и ако самостално не води своје послове.

У неким ситуацијама биће лако препознати да контрола постоји, али у неким ће то бити изузетно тешко. Комплексност овог питања произлази из могућности учешћа већег броја субјеката, на различитим странама, који могу бити у различитим позицијама. Средства која су им на располагању такође су бројна, а однос самих субјеката може бити врло промјенљив, са различитим посљедицама на њих саме и на конкуренцију на релевантном тржишту. Као што смо видјели, и на страни стицаоца контроле и на страни контролисаног може се наћи један или више субјеката. Од тога значајно зависи њихово понашање. Средства којима се контрола постиже различита су и могу бити правне и фактичке природе. Комплексност овог питања доказује и широк правни оквир који га уређује. Ту су бројна правила домаћег и европског права. Јасно је да постоји чврста веза између компанијског права и овог дијела права конкуренције. Стога, потребно је и даље проучавати ову материју у циљу њеног расвјетљавања. Даљим развојем компанијског права настајаће нова средства за стицање контроле, која ће бити неопходно препознати и објаснити. У Босни и Херцеговини, ситуација је додатно компликована тиме што постоје три ентитетска закона о привредним друштвима, који на различит начин уређују правне институте који могу бити основ стицања контроле над привредним друштвом, а тиме и основ настанка концентрације. Због тога се намеће потреба уједначавања правне регулативе у овој области.

ЛИСТА РЕФЕРЕНЦИ

Библиографске референце

1. Васиљевић, Мирко, *Компанијско право – Право привредних друштава*, Правни факултет Универзитета у Београду, Београд 2011;
2. Васиљевић, Мирко, *Трговинско право*, Правни факултет Универзитета у Београду, Београд 2014;
3. Јевремовић Петровић, Татјана, *Групе привредних друштава*, Правни факултет Универзитета у Београду, Београд 2014;
4. Васиљевић, Зоран, „Статусни карактер рестриктивних клаузула из уговора о кредиту“, *Правна ријеч* 36/2013;
5. Голубовић, Драган, „Уговор о управљању у Закону о предузећима“, *Правни живот* 11/2003;

6. Марковић Бајаловић, Дијана, „Уговор о вођењу послова друштва“, *Зборник Правног факултета Универзитета у Источном Сарајеву* 3/2007;
7. Марковић-Бајаловић, Дијана, „Повезана друштва у праву привредних друштава и праву конкуренције“, *Правна ријеч* 32/2012;
8. Ranchod, Viresh, “Joint to sole control – as you were or as you will be?“, Competition commission South Africa, *Seventh Annual Conference on Competition Law, Economics & Policy*, 5 and 6 September 2013.

Правни прописи

1. Закон о конкуренцији Босне и Херцеговине, *Сл. гласник БиХ*, бр. 48/05, 76/07 и 80/09;
2. Закон о привредним друштвима Републике Српске, *Сл. гласник РС*, бр. 127/08, 58/09 и 100/11;
3. Закон о привредним друштвима Федерације Босне и Херцеговине, *Сл. новине ФБиХ*, бр. 23/99, 45/00, 2/02, 6/02, 29/03, 68/05, 91/07, 84/08, 88/08, 7/09, 63/10 и 75/13;
4. Закон о предузећима Брчко Дистрикта, *Сл. гласник Брчко Дистрикта БиХ*, бр. 1/01, 10/02, 14/02, 1/03, 8/03, 4/04, 19/07 и 34/07, пречишћен текст 49/11;
5. Закон о привредним друштвима Србије, *Сл. гласник РС*, бр. 36/11, 99/11, 83/14;
6. Закон о трговачким друштвима Хрватске, *Narodne novine RH*, бр. 111/93, 34/99, 121/99, 52/00, 118/03, 107/07, 146/08, 137/09, 125/11, 152/11, 111/12 и 68/13;
7. Закон о облигационим односима, *Службени лист СФРЈ*, бр. 29/78, 39/85, 45/89 и 57/89, *Службени гласник РС*, бр. 21/92, 17/93, 3/96, 39/03 и 74/04;
8. Уредба Савјета Европе број 139/2004 о контроли концентрација између предузећа – Council Regulation (EC) No 139/2004 on the control of concentrations between undertakings, OJ L 24 of 29th January 2004;
9. Уредба Савјета Европе број 4064/89 о контроли концентрација између предузећа – Council Regulation (EC) No 4064/89 on the control of concentrations between undertakings, OJ L 395, of 30th December 1989;
10. Обавјештење Комисије о појму концентрације према Уредби Савјета бр. 4064/89 о контроли концентрација између предузећа – Commission Notice on the concept of concentration O.J. C66, 02. 03. 1998;
11. Обавјештење Комисије ЕУ о ограничењима која су потребна за provedбу концентрације и директно се на њу односе – Commission Notice on restrictions directly and necessary to concentrations, O.J. 2001/C 188/03.

Одлуке

1. Рјешење КонкурENCIЈског савјета БиХ, број 01-06-26-024-5-II/09 од 30. септембра 2009 у случају *ЈП Електропривреда БиХ д.д. Сарајево и Рудник мрког угља Абид Лолић д.о.о. Травник – Била, Рудници Крека у Тузли д.о.о. Тузла, Рудник мрког угља Какањ д.о.о. Какањ, Рудник мрког угља Зеница д.о.о. Зеница, Јавно предузеће Рудник мрког угља Брега д.о.о. Брега, Јавно предузеће Рудник угља Грачаница д.о.о. Горњи Вакуф – Ускопоље Јавно предузеће Рудник мрког угља Ђурђевику*;
2. Рјешење КонкурENCIЈског савјета БиХ у случају „СКУТЕР“ д.о.о. Сарајево, „ДРВОПРОМЕТ“ д.о.о. Сарајево, септембар 2013. године;
3. Рјешење КонкурENCIЈског савјета БиХ, број 01-01-26-005-09-II/09 у случају *MOL Hungarian Oil and Gas Plc., Будимпешта, Мађарска и ИНА индустрија нафте д.д. Загреб, Хрватска, мај 2009. године*;
4. Рјешење КонкурENCIЈског савјета БиХ у случају „Mercator ВН“ д.о.о. Сарајево и „Дрвопроект“ д.о.о. Сарајево, децембар 2011. године;
5. IV/M.025 – *Arjomari/Wiggins Teape*, 10. фебруар 1990. године;
6. COMP/M.3330 – *RTL/M6*, одлука Комисије ЕУ од 13. фебруара 2004. године;
7. COMP/M.4153 – *Toshiba/Westinghouse*, одлука Комисије ЕУ од 19. септембра 2006. године.

Assistant Đorđe Perišić, LL.B.

Faculty of Law, University of East Sarajevo

CONCENTRATION OF UNDERTAKINGS ACQUISITION CONTROL OF BOSNIA AND HERZEGOVINA

Summary

Concentration of undertakings acquiring control or dominant influence of one or more undertakings over another or more other undertakings or parts thereof, is a complex legal institution that encompasses various ways of achieving concentrations. When the concentration of economic entities implemented through acquisition of control, economic entities – parties to the concentration do not lose their legal, but lose their economic independence, and it is not always clear whether control exists or does not exist. A key criterion for the occurrence of concentration is whether a company acquirer of control has a decisive influence on the management of the controlled company. The most common means by which this is achieved are gaining

share in the equity of the controlled companies and the conclusion of various contracts, which directly or indirectly result in control of the management of the company. The legal framework for the assessment of whether there is a burning appliances or chimneys in the first row is set by the Law on Competition BiH. For the assessment of the existence of exceptional importance have control laws governing companies or enterprises in Bosnia and Herzegovina, there are three such: the Law on Companies of the Republic of Srpska and the Federation of BiH and the Law on Enterprises of Brcko District. The European legislation concentrations are regulated by Council Regulation EU No 139/2004 on the control of concentrations between undertakings. For the assessment of the existence of concentration is significant and the EU Commission Notice on the concept of concentration.

Key words: *Competition Law; Concentrations of economic entities; Gaining control over the undertaking; The basic capital; The management contract of the company.*